College voor Toetsen en Examens

RAPPORTAGE REFERENTIENIVEAUS TAAL EN REKENEN 2014-2015

INVOERING CENTRALE TOETSING EN EXAMINERING REFERENTIENIVEAUS NEDERLANDSE TAAL EN REKENEN MBO, VO EN PO, EN ENGELS VOOR MBO-4

September 2015

Inhoud

INLEIDING 5

1 RESULTATEN CENTRALE EXAMENS MBO 7

1.1 Samenvatting 7
1.2 Algemeen 7
1.3 Studentprestaties centrale examens Nederlandse taal 8
1.3.1 Resultaten in 2014-2015 8
1.3.2 Resultaten over de jaren heen 12
1.4 Studentprestaties centrale examens Engels mbo-4 13
1.4.1 Algemeen 13
1.4.2 Resultaten in 2014-2015 13
1.5 Studentprestaties centrale examens rekenen 14
1.5.1 Resultaten in 2014-2015 14
1.5.2 Resultaten over de jaren heen 17
1.6 Pilot rekenexamen ER mbo 18
1.6.1 Algemeen 18
1.6.2 Resultaten 18
1.7 Overige ontwikkelingen 18
1.7.1 Evaluaties met de mbo-instellingen 18
1.7.2 Voorbeeldexamens 22
1.7.3 Voorlichting 22

2 RESULTATEN REKENTOETS EN CENTRALE EXAMENS NEDERLANDS VO 23

2.1 Samenvatting 23
2.2 Prestaties rekentoets vo: een algemene toelichting 23
2.3 Globaal beeld 2014-2015 24
2.3.1 Aantallen kandidaten uit de afnamegegevens 24
2.3.2 Geregistreerde resultaten rekenen in BRON 25
2.4 Resultaten in 2014-2015 25
2.4.1 Resultaten op de afnamegegevens 25
2.4.2 Eindresultaat rekentoets BRON: gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling 28
2.5 Resultaten op de rekentoets over de jaren heen 31
2.5.1 Resultaten over de jaren heen van de afnameresultaten 31
2.5.2 Gemiddeld percentage voldoendes van eindexamenkandidaten 2014 en 2015 (BRON) 32
2.6 Pilot rekentoets ER vo 33
2.6.1 Algemeen 33
2.6.2 Resultaten 34
2.7 Pilot rekentoets 2A 34
2.7.1 Resultaten pilot rekentoets 2A in vo 34
2.8 Overige ontwikkelingen rekentoets vo 35
2.8.1 Opbrengst onderzoek 3S 35
2.8.2 Rekentoets vo Caribisch Nederland 36

2.9 OVERIGE ACTIVITEITEN ... 36
2.9.1 Evaluaties met scholen ... 36
2.9.2 Voorbeeldrekentoetsen ... 38
2.9.3 Voorlichting ... 38
2.10 CENTRALE EXAMENS NEDERLANDS ... 38

3 RESULTATEN CENTRALE EINDTOETS PO ... 40

3.1 SAMENVATTING ... 40
3.2 ALGEMEEN ... 40
3.3 LEERLINGPRESTATIES IN 2014-2015 ... 41
3.3.1 Lezen ... 41
3.3.2 Taalverzorging ... 43
3.3.3 Rekenen ... 44
3.4 VOORLICHTING ... 45

Inleiding

In deze jaarlijkse rapportage doet het College voor Toetsen en Examens (CvTE) verslag van de definitieve resultaten van 2014-2015 op de centrale examens Nederlandse taal, rekenen en Engels in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), de rekentoets voortgezet onderwijs (vo) en de Centrale Eindtoets primair onderwijs (po). Daarnaast worden de voorlopige bevindingen weergegeven van de eerste pilot met een aangepaste rekentoets voor kandidaten met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie (rekenexamen/rekentoets ER).

In deze rapportage rapporteert het CvTE over de toetsen en examens die gebaseerd zijn op de wet op de referentieniveaus. Om die reden is er in deze rapportage een deel gewijd aan de Centrale Eindtoets po 2015, waarvan de uitvoeringsverantwoordelijkheid bij het CvTE berust. Over de andere toegelaten eindtoetsen en de resultaten daarop rapporteert het CvTE niet.

Afnameresultaten en afronding
De gegevens waarop deze rapportage zijn gebaseerd zijn de *afnameresultaten* op de in dit rapport besproken centrale toetsen en examens. Deze rapportage doet daarnaast uitspraken over de *eindresultaten* van leerlingen (eindcijfers en slagingspercentages) op de centrale examens Nederlands vo en de rekentoets vo. Hoewel de examens Nederlandse taal 3F in 2014-2015 verplicht waren en de gegevens daarvan aan BRON geleverd moeten worden, is het daadwerkelijk aantal geregistreerde gegevens in BRON nu nog te laag om daar betrouwbare uitspraken over te doen.

De cijfers die in deze rapportage worden gepresenteerd zijn afgerond op honderd- en duizendtallen, de weergegeven percentages op hele cijfers. Door afronding kunnen de totaalpercentages hier en daar net onder of boven de honderd procent uitkomen.

Advies commissie Bosker
In het voorjaar van 2014 heeft de commissie Bosker een advies uitgebracht over de vraag in hoeverre de rekentoetsen en -examens een goede uitwerking van de referentieniveaus rekenen waren. De commissie Bosker kwam daarin met aanbevelingen voor aanpassingen en nader onderzoek. Het advies is integraal door de bewindslieden overgenomen. Er zijn vier onderzoeksvragen uitgewerkt. Deze zijn beantwoord in de voortgangsrapportage rekenen van 25 juni 2015 (kst-31332-51). De onderzoeksrapporten zijn gepubliceerd op de website van het CvTE.[1]

Nieuwe syllabus rekenen 2F en 3F voor vo en mbo
Eén van de aanbevelingen van de commissie Bosker was om de rekentoetsen in het vo en de rekenexamens in het mbo zoveel mogelijk gelijk te trekken. Daartoe is in 2014-2015 voor vo en voor mbo een nieuwe syllabus rekenen ontwikkeld door een syllabuscommissie bestaande uit docenten uit vo, mbo en pabo, deskundigen van Cito en APS. Onder leiding van een onafhankelijk voorzitter en met een secretaris van SLO heeft deze commissie een nieuwe syllabus tot stand gebracht. Een conceptversie van de syllabus is via een digitale en fysieke raadpleging aan het veld voorgelegd.

[1] Zie www.hetcvte.nl > Publicaties > Overig.

De nieuwe syllabus rekenen 2F en 3F voor vo en mbo is op 25 juni in de Staatscourant gepubliceerd. Deze nieuwe syllabus rekenen voor vo en mbo wordt van kracht op 1 oktober 2015.[2]

[2] De *syllabus rekenen 2F en 3F voor vo en mbo* is te downloaden op www.examenblad.nl en www.examenbladmbo.nl. Op de websites van de Steunpunten taal en rekenen vo en mbo is een servicedocument beschikbaar met een samenvatting van de wijzigingen in de nieuwe syllabus rekenen ten opzichte van eerdere syllabi/toetswijzers. Bij de steunpunten treft u ook de toelichting bij de syllabus rekenen 2F en 3F aan, waarin de totstandkoming van de syllabus en de overwegingen voor gemaakte keuzes worden toegelicht.

1 Resultaten centrale examens mbo

1.1 Samenvatting

- In totaal zijn er in het studiejaar 2014-2015 meer dan 400.000 centrale examens afgenomen voor 2F en 3F.
- In februari 2015 heeft er naast de examens Nederlandse taal en rekenen een eerste proefafname plaatsgevonden voor een toekomstig centraal examen Engels voor mbo-4. Daaraan namen zo'n 5.000 studenten deel.
- De vastgestelde referentiecesuren zijn in 2014-2015 voor alle examens gehanteerd, behalve voor het centraal examen Nederlandse taal 3F.
- In 2014-2015 is een stijging waar te nemen in het aantal kandidaten dat het referentieniveau behaalt bij Nederlandse taal 3F. Voor de overige niveaus is dit jaar geen stijging waar te nemen in het gemiddeld aantal voldoendes op het examen Nederlandse taal. Wel valt op dat met name de mbo-3-studenten gemiddeld genomen op het examen Nederlandse taal goed scoren.
- Op alle mbo-niveaus zit een substantieel deel van de studenten nog onder het referentieniveau voor rekenen. Vooral de mbo-2-studenten scoren bijzonder laag: bijna de helft behaalt een 4 of lager. Studenten in de sector zorg & welzijn behalen de laagste resultaten. De studenten uit de sector techniek behalen de beste resultaten.
- Zowel voor Nederlandse taal als voor rekenen geldt dat een substantieel aantal studenten aangeeft geen lessen gehad te hebben ter voorbereiding op de centrale examens.
- Studenten scoren gemiddeld genomen beter op hun herkansing ten opzichte van de eerste keer dat ze hun examen maakten.

1.2 Algemeen

De centrale (pilot)examens Nederlandse taal en rekenen bestaan in het mbo op twee niveaus: niveau 2F geldt voor de entree-opleiding, mbo-2 en mbo-3. Niveau 3F geldt voor mbo-4. Het enige examen dat in het studiejaar 2014-2015 meetelde voor de slaag-zakbeslissing, is het examen Nederlandse taal 3F. De overige examens waren nog pilotexamens en telden nog niet mee voor diplomering.

Gedurende het studiejaar 2014-2015 zijn deze examens voor niveau 2F afgenomen in drie periodes (november/december 2014 en januari/februari en maart/april 2015). Voor niveau 3F was er ook nog een afname in mei/juni 2015. In elk van deze periodes waren deze examens gedurende twee weken beschikbaar voor afname. In totaal zijn er in het studiejaar 2014-2015 414.225 examens afgenomen.

De examens zijn uitsluitend digitaal beschikbaar en werden via de afnamesystemen ExamenTester en Facet aangeboden. In lijn met de verwachting is het aantal kandidaten dat het examen via Facet aflegde per periode toegenomen: bij de eerste afname bedroeg dat 17%, in de laatste afnameperiode 50%. Met ingang van het studiejaar 2015-2016 worden de examens in het mbo alleen nog via Facet afgenomen.

In februari 2015 heeft er naast de examens Nederlandse taal en rekenen een eerste proefafname plaatsgevonden voor een toekomstig centraal examen Engels voor mbo-4. Daaraan namen 4.978 studenten deel.

Voor het studiejaar 2014-2015 waren de referentiecesuren (grensscores) voor elk examen beschikbaar. Dat betekent dat er referentiecesuren bepaald zijn die aangeven waar de grens ligt tussen een onvoldoende en een voldoende op een examen (Nederlandse taal 2F en 3F, rekenen 2F en 3F). Deze referentiecesuren gelden zowel voor 2F en 3F in het vo als voor 2F en 3F in het mbo.

Tegelijkertijd met de invoering van deze referentiecesuren is de 4,5-grens verlaagd en de 7,5-grens verhoogd. Dit is gebeurd om een betere verdeling op de tienpuntschaal te verkrijgen. De schalen die met ingang van 2014-2015 gehanteerd worden, zijn daardoor niet dezelfde als die van eerdere jaren. Als gevolg daarvan zijn de gemiddelde cijfers van 2014-2015 niet goed te vergelijken met de cijfers die in eerdere jaren behaald zijn. De prestaties van de studenten uitgedrukt in vaardigheidsscores zijn wel vergelijkbaar met die van voorgaande jaren.

De vastgestelde referentiecesuren zijn in het studiejaar 2014-2015 voor alle examens gehanteerd, behalve voor het centraal examen Nederlandse taal 3F. Vanwege vertraagde gegevensverzameling was de referentiecesuur Nederlandse taal 3F pas in de zomer van 2015 bekend. Voor dit examen komt de referentiecesuur hoger uit dan de cesuur die in de voorafgaande jaren gebruikelijk was.
Om een soepele overgang van de pilotfase naar de structurele situatie in het examen Nederlandse taal mogelijk te maken, zijn de normen in 2014-2015 nog gehandhaafd. Daarom zijn de cijfers voor Nederlandse taal 3F in het studiejaar 2014-2015 nog gebaseerd op de oude cesuur uit de pilotfase. De instellingen hebben wel naast elk toegekend cijfer ook het cijfer volgens de referentiecesuur ontvangen, waardoor ze zicht krijgen op de toekomstige situatie waarbij de lat hoger zal liggen.

1.3 Studentprestaties centrale examens Nederlandse taal

1.3.1 Resultaten in 2014-2015

In tabel 1.1 zijn de aantallen afnames opgenomen, per periode. De analyses zijn gebaseerd op deze aantallen.

Tabel 1.1
Aantallen kandidaten naar opleiding in de verschillende afnameperiodes.

	2F mbo-2 en -3 (incl. entree)	3F mbo-4
Aantal kandidaten nov/dec 2014	30.900	38.500
Aantal kandidaten jan/feb 2015	27.300	25.900
Aantal kandidaten mrt/apr 2015	32.000	25.300
Aantal kandidaten mei/jun 2015	-	11.100

Studenten die een entreeopleiding volgen, mogen het 2F-examen afleggen, maar dat gebeurt nog zeer weinig. Omdat de aantallen voor de entreeopleiding zeer klein zijn, wordt in het vervolg van deze rapportage niet meer over de entreeopleiding gerapporteerd.

In tabel 1.2 worden de percentages voldoendes en de toegekende cijfers gepresenteerd. Voor mbo-4 zijn dit de cijfers zoals die afgelopen jaar zijn toegekend, dat wil zeggen: nog niet conform de referentiecesuur (zie paragraaf 1.2).

Tabel 1.2
Procentuele cijferverdeling naar opleiding voor het centraal examen Nederlandse taal voor het hele studiejaar 2014-2015.

	mbo-2	mbo-3	mbo-4
Percentage cijfer 1-4	19%	7%	8%
Percentage cijfer 5	17%	8%	21%
Percentage cijfer 6 en hoger	64%	85%	72%

In tabel 1.3 worden de percentages voldoende weergegeven volgens de cesuur van 2014-2105 en de percentages voldoende zoals die geweest zouden zijn als de referentiecesuur was gehanteerd. Zoals in de inleiding is aangegeven, is in het studiejaar 2014-2015 voor Nederlandse taal 3F (mbo-4) nog niet de referentiecesuur gehanteerd, maar een cesuur die enkele scorepunten lager lag op de vaardigheidsschaal.

Tabel 1.3
Percentage voldoende volgens gehanteerde cesuur en referentiecesuur.

3F (mbo-4)	nov	jan	mrt	mei
gerapporteerde cesuur 2014-2015	75%	72%	65%	64%
referentiecesuur	65%	63%	56%	56%

Uit tabel 1.3 blijkt dat het voldoendepercentage bijna 10% vermindert door de referentiecesuur.

Voor Nederlandse taal is het resultaat van het centrale examen nog niet het eindcijfer. In het centraal examen worden de vaardigheden lezen en luisteren getoetst; voor de overige vaardigheden (spreken, gesprekken voeren en schrijven) worden instellingsexamens afgenomen. Het eindcijfer Nederlandse taal is het gemiddelde van het cijfer voor het centraal examen en het cijfer voor het instellingsexamen. Dat betekent dat een onvoldoende voor een centraal examen Nederlandse taal nog niet wil zeggen dat de student ook een onvoldoende heeft als eindcijfer voor het examenonderdeel Nederlandse taal.

In tabel 1.4 worden de prestaties van de studenten uit de verschillende sectoren en leerwegen met elkaar vergeleken op basis van het percentage voldoendes per afnameperiode.

Tabel 1.4
Prestaties voor Nederlandse taal in percentages voldoende naar sector en leerweg over 2014-2015.

1.4.1 Percentages voldoende Nederlandse taal in mbo-2

sector	leerweg	voldoende
techniek	bbl	72%
	bol	68%
economie	bbl	70%
	bol	64%
zorg & welzijn	bbl	61%
	bol	53%
natuur	bbl	52%
	bol	67%

1.4.2 Percentages voldoende Nederlandse taal in mbo-3

sector	leerweg	voldoende
techniek	bbl	84%
	bol	87%
economie	bbl	89%
	bol	86%
zorg & welzijn	bbl	83%
	bol	81%
natuur	bbl	87%
	bol	89%

1.4.3 Percentages voldoende Nederlandse taal in mbo-4

sector	leerweg	voldoende
techniek	bbl	67%
	bol	66%
economie	bbl	60%
	bol	60%
zorg & welzijn	bbl	72%
	bol	57%
natuur	bbl	70%
	bol	72%

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat de resultaten van studenten uit de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) over het algemeen niet erg afwijken van resultaten die studenten in de beroepsopleidende leerweg (bol) behalen, behalve in de sector zorg & welzijn. Daar doen de bbl-studenten het beter in vergelijking met de bol-studenten.

Resultaten herkansers vergeleken
Voor de afname van maart 2015 is een analyse gemaakt van studenten die al eerder in 2014-2015 een centraal examen Nederlandse taal gemaakt hadden. Het gemiddeld behaalde cijfer van deze herkansers is vergeleken met het gemiddelde resultaat van deze groep in de eerdere afnameperiodes.

Tabel 1.5
Vergelijking resultaat herkansers op Nederlandse taal.

opleiding	gem. cijfer nov.	gem. cijfer jan.	gem. cijfer na herkansing maart
mbo-2/3	4,5		5,1
mbo-2/3		4,4	5,1
mbo-4	4,9		5,5
mbo-4		4,9	5,4

Uit tabel 1.5 blijkt dat herkansen loont: studenten behalen na herkansing gemiddeld een beter resultaat.

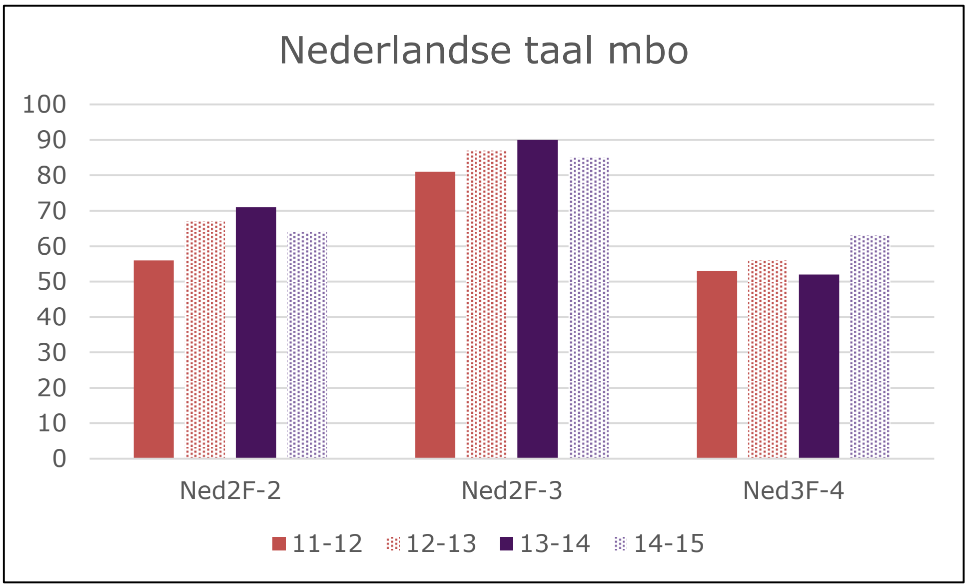
1.3.2 *Resultaten over de jaren heen*

Vergelijking van de resultaten over de jaren heen is riskant omdat de populaties van deelnemende studenten uiteen lopen. Deelname was immers nog niet verplicht.

Het aantal deelnemende studenten in 2014-2015 is opnieuw sterk gestegen ten opzichte van het aantal afnames in het voorafgaande studiejaar: van ruim 300.000 in 2013-2014 naar ruim 400.000 in 2014-2015. Of die stijging in aantallen betekent dat nu ook een relatief groter aantal van de minder vaardige studenten deelnemen, is op basis van de afnamegegevens niet na te gaan.

Grafiek 1.1 is het historische overzicht van het percentage afnames waar een voldoende behaald is, wat wil zeggen dat het referentieniveau is behaald (een 6 of hoger).

Grafiek 1.1
Het gemiddeld percentage voldoendes Nederlandse taal per studiejaar, per niveau.

Uit grafiek 1.1 blijkt dat er in 2014-2015 een stijging is waar te nemen in het aantal kandidaten dat het referentieniveau behaalt bij Nederlandse taal 3F. Dit is ook het eerste examen dat deel uitmaakt van de slaag-zakbeslissing. Mogelijk is dat een verklaring voor de geconstateerde stijging.

Voor de overige niveaus is dit jaar geen stijging waar te nemen in het gemiddeld aantal voldoendes op het examen Nederlandse taal. Wel valt op dat met name de mbo-3-studenten gemiddeld genomen op het examen Nederlandse taal goed scoren.

1.4 Studentprestaties centrale examens Engels mbo-4

1.4.1 Algemeen

Voor studenten die op 1 augustus 2012 of later met een mbo-4-opleiding zijn gestart, is Engels als generiek onderdeel verplicht. Er zijn dus generieke eisen voor Engels die gelden voor elke beroepsopleiding. Het cijfer voor Engels telt mee voor het behalen van het diploma.

Vanaf het studiejaar 2017-2018 zal het *centraal* examen Engels verplicht zijn. Voorzien is dat in het centraal examen Engels de vaardigheden lezen en luisteren worden geëxamineerd. De overige vaardigheden worden afgesloten met een instellingsexamen. Tot aan het studiejaar van invoering van centrale examinering kan het cijfer voor Engels tot stand komen via instellingsexamens of via deelname aan een pilotexamen Engels van het CvTE. In de studiejaren 2015-2016 en 2016-2017 zullen er gedurende het studiejaar, in meerdere afnameperiodes, pilotexamens Engels aangeboden worden.

In februari 2015 vond een eerste proefafname plaats voor het toekomstig centraal examen Engels voor mbo-4-studenten. Deze proef was bedoeld om een eerste vorm van het examen te testen en te kijken hoe de cesuurbepaling zou uitwerken op het percentage voldoendes. Het proefexamen omvatte de vaardigheden lezen en luisteren. Dit examen is op het niveau B1 van het Europees referentiekader moderne vreemde talen.

Deelname aan de proefafname was vrijwillig. Er hebben zestien mbo-instellingen deelgenomen met in totaal circa 5.000 studenten. Het is niet te bepalen of hier sprake is van een representatieve steekproef.

1.4.2 Resultaten in 2014-2015

Voor het centraal examen Engels is nog geen referentiecesuur of andere standaard beschikbaar. De cesuurbepaling is dus nog voorlopig. Daarom moeten de resultaten in tabel 1.6 en tabel 1.7 met de nodige voorzichtigheid worden gelezen.

Er zullen de komende jaren nog nader onderzoek en aanvullende analyses gedaan worden om meer zekerheid te hebben dat de gehanteerde cesuur daadwerkelijk een passende grensscore is die aangeeft dat de kandidaat het vereiste niveau al dan niet beheerst.

Tabel 1.6
Procentuele cijferverdeling voor de eerste proef voor een centraal examen Engels mbo-4.

Gemiddeld cijfer	6,5
Percentage cijfer 1-4	10%
Percentage cijfer 5	19%
Percentage cijfer 6 en hoger	71%

Tabel 1.7
Prestaties voor Engels in percentages voldoende naar sector.

	sector	% voldoende
mbo-4	techniek	82%
mbo-4	economie	74%
mbo-4	zorg & welzijn	59%
mbo-4	natuur	68%

Uit tabel 1.7 blijkt dat veel studenten een voldoende halen voor het examen Engels, maar dat de sector zorg & welzijn minder hoog scoort.

1.5 Studentprestaties centrale examens rekenen

1.5.1 Resultaten in 2014-2015

Voor rekenen zijn er in het studiejaar 2014-2015 pilotexamens afgenomen op twee niveaus: 2F voor de entreeopleiding, mbo-2- en mbo-3-opleidingen en 3F voor mbo-4-opleidingen.

Tabel 1.8
Aantallen kandidaten in de verschillende afnameperiodes.

	2F mbo-2 en -3 (incl. entree)	3F mbo-4
Aantal kandidaten nov/dec 2014	31.500	30.800
Aantal kandidaten jan/feb 2015	28.600	25.700
Aantal kandidaten mrt/apr 2015	35.400	29.500
Aantal kandidaten mei/jun 2015	-	14.300

Tabel 1.9
Procentuele cijferverdeling voor de centrale pilotexamens rekenen naar opleidingsniveau voor het hele studiejaar 2014-2015

	mbo-2	mbo-3	mbo-4
Percentage cijfer 1-3	30%	14%	12%
Percentage cijfer 4	19%	13%	19%
Percentage cijfer 5	21%	20%	36%
Percentage cijfer 6 en hoger	30%	53%	33%

Uit tabel 1.9 blijkt dat op alle mbo-niveaus een substantieel deel van de studenten nog onder het referentieniveau rekenen zit. Vooral de mbo-2-studenten scoren bijzonder laag: bijna de helft behaalt een 4 of lager.

Tabel 1.10
Prestaties voor rekenen in percentages voldoende naar sector en leerweg over 2014-2015.

1.10.1 Percentages voldoende rekenen mbo-2.

sector	leerweg	voldoende
techniek	bbl	49%
	bol	36%
economie	bbl	40%
	bol	28%
zorg & welzijn	bbl	27%
	bol	14%
natuur	bbl	22%
	bol	22%

1.10.2 Percentages voldoende rekenen mbo-3.

sector	leerweg	voldoende
techniek	bbl	65%
	bol	69%
economie	bbl	57%
	bol	59%
zorg & welzijn	bbl	48%
	bol	39%
natuur	bbl	57%
	bol	51%

1.10.3 Percentages voldoende rekenen mbo-4.

sector	leerweg	voldoende
techniek	bbl	45%
	bol	46%
economie	bbl	30%
	bol	31%
zorg & welzijn	bbl	27%
	bol	23%
natuur	bbl	47%
	bol	39%

In bovenstaande tabellen is te zien dat studenten in de sector zorg & welzijn de laagste resultaten behalen en nog ver van het vereiste niveau af zitten. De studenten uit de sector techniek behalen de beste resultaten. Daarnaast zijn er soms grote verschillen in resultaten voor studenten in de bbl- en studenten in de bol-opleidingen. Met name in de niveau-2-opleidingen scoren de bbl-studenten beter dan de bol-studenten.

Resultaten herkansers vergeleken
Voor de afname van maart 2015 is een analyse gemaakt van studenten die al eerder in het studiejaar een rekenexamen gemaakt hadden. Het gemiddeld behaalde cijfer van deze herkansers is vergeleken met het gemiddelde resultaat van deze groep in de eerdere afnameperiodes.

Tabel 1.11
Vergelijking resultaat herkansers rekenen.

opleiding	gem. cijfer nov.	gem. cijfer jan.	gem. cijfer na herkansing maart
mbo-2 /3	3,7		4,2
mbo-2/3		3,8	4,2
mbo-4	4,4		4,8
mbo-4		4,4	4,6

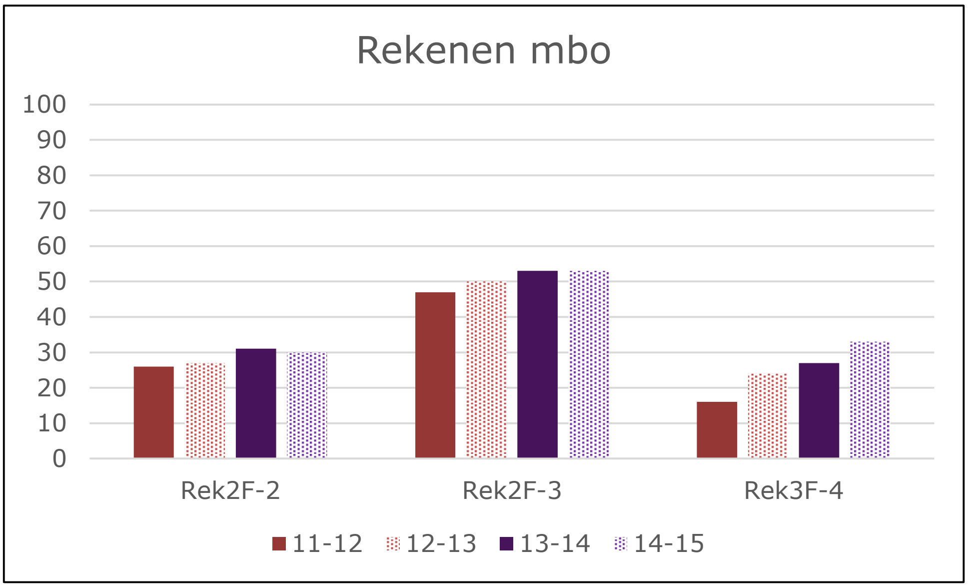
Uit tabel 1.11 blijkt dat herkansing gemiddeld leidt tot een verbetering van het resultaat.

1.5.2 *Resultaten over de jaren heen*

Een vergelijking van de prestaties van studenten op de rekenexamens over de jaren heen wordt hier met dezelfde reserves gepresenteerd als in paragraaf 1.3.2 al genoemd zijn voor Nederlandse taal. Voor rekenen zijn in 2014-2015 voor alle niveaus de referentiecesuren gehanteerd die equivalent zijn aan de cesuren die in de voorafgaande jaren gehanteerd werden.

Grafiek 1.2 is het historische overzicht van het percentage afnames waar een voldoende behaald is, dat wil zeggen: referentieniveau behaald (een 6 of hoger).

Grafiek 1.2
Het gemiddeld percentage voldoendes rekenen per studiejaar, per niveau.

Uit grafiek 1.2 blijkt dat het percentage voldoendes voor rekenen 2F over de jaren heen min of meer gelijk blijft. Voor mbo-4 is dit jaar een stijging van het percentage voldoendes zichtbaar ten opzichte van voorafgaande jaren.

1.6 Pilot rekenexamen ER mbo

1.6.1 Algemeen

Het studiejaar 2014-2015 was het tweede jaar waarin een aangepast rekenexamen werd aangeboden voor studenten met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie (rekenexamen ER). De deelname was ook dit tweede studiejaar laag; deelname aan het examen in het mbo was voor rekenen nog niet verplicht. Een instelling kon ervoor kiezen rekenen op eigen wijze te toetsen, zonder gebruik te maken van pilotexamens van het CvTE.

1.6.2 Resultaten

De relatief geringe deelname maakt het trekken van betrouwbare, representatieve conclusies uitsluitend op grond van de resultaten in het mbo lastig. De aanpassingen aan het examen in het mbo zijn identiek aan die in het vo, dat wel een forse deelname laat zien. De rekentoets is daar sinds 2013-2014 een verplicht onderdeel van het eindexamen. Vooralsnog gaat het CvTE ervan uit dat de voor het vo geformuleerde conclusies ook gelden voor het mbo (zie paragraaf 2.3). In de komende jaren, met een centraal rekenexamen (in 2015-2016 voor mbo-4 en in 2016-2017 voor de entreeopleiding, mbo-2 en mbo-3), zullen de resultaten op het rekenexamen ER in het mbo nader worden onderzocht.

Tabel 1.12
Cijfers rekenexamen ER op leerlingniveau (alle deelnemers). De cijfers van 2015 zijn exclusief de afname in juni.

mbo	2014			2015		
	aantal deelnemers	% 5 en hoger	% 6 en hoger	aantal deelnemers	% 5 en hoger	% 6 en hoger
mbo-2[3]	46	54%	22%	62	39%	15%
mbo-3	29	69%	38%	53	62%	38%
mbo-4	51	80%	43%	143	39%	21%

1.7 Overige ontwikkelingen

1.7.1 Evaluaties met de mbo-instellingen

Bij elke afname wordt aan deelnemers gevraagd om over het examen een anonieme enquête in te vullen. De respons op deze enquêtes bedraagt gemiddeld 10% van het aantal deelnemers. Bij deze enquêtes wordt geen onderscheid gemaakt naar opleiding; er is daarom binnen niveau 2F geen onderscheid aan te brengen tussen respondenten van een mbo-2- en een mbo-3-opleiding. In deze rapportage worden de enquêteresultaten op de onderwerpen *moeilijkheid*, *tijdsduur* en *voorbereiding op het examen* gepresenteerd.

[3] Voor mbo-2 wordt het rekenexamen 2A ontwikkeld.

Het onderwerp *voorbereiding* behoeft toelichting: omdat de aantallen deelnemers die aangaven lessen gehad te hebben ter voorbereiding op de rekenexamens in het verleden erg laag waren, is er in 2013 onder rekendocenten en rekencoördinatoren aanvullend onderzoek gedaan naar de mate waarin de deelnemers op de pilotexamens rekenen voorbereid werden. Daaruit bleek dat de docentenenquête significant hogere uitkomsten geeft voor de mate waarin de studenten voorbereid zijn dan de deelnemers zelf aangeven.

Nederlandse taal

Tabel 1.12a Moeilijkheid examen.

Hoe vond je dit examen Nederlandse taal?	**mbo-2/3 (2F)**			**mbo-4 (3F)**			
	nov	jan	mrt	nov	jan	mrt	mei
makkelijk	24%	24%	24%	8%	9%	5%	11%
neutraal	62%	59%	60%	51%	51%	41%	52%
moeilijk	15%	17%	16%	41%	39%	54%	37%

Tabel 1.12b Voldoende tijd.

Wat vind je van de tijd die je had om dit examen te maken?	**mbo-2/3 (2F)**			**mbo-4 (3F)**			
	nov	jan	mrt	nov	jan	mrt	mei
voldoende	85%	85%	82%	84%	85%	72%	80%
te weinig	15%	15%	18%	16%	15%	28%	20%

Tabel 1.12c Lessen ter voorbereiding.

Heb je taallessen gehad waarin je voorbereid bent op dit examen?	**mbo-2/3 (2F)**			**mbo-4 (3F)**			
	nov	jan	mrt	nov	jan	mrt	mei
ja	52%	53%	49%	56%	59%	56%	62%
nee	48%	47%	51%	44%	41%	44%	38%

Het examen Nederlandse taal voor mbo-2- en mbo-3-opleidingen lijkt op basis van de antwoorden op de enquête passend qua niveau (zie tabel 1.12a). Ongeveer twee derde van de studenten vindt het examen goed zoals het is. Opmerkelijk is dat bijna de helft van de studenten aangeeft geen lessen gehad te hebben ter voorbereiding (zie tabel 1.12c).

Het examen Nederlandse taal wordt in mbo-4-opleidingen door meer studenten als moeilijk ervaren dan het examen Nederlandse taal in mbo-2 en mbo-3. Ruim de helft van de studenten in mbo-4 geeft aan lessen gehad te hebben ter voorbereiding op dit examen (zie tabel 1.12c).

Engels

Tabel 1.13a Moeilijkheid examen.

Hoe vond je dit examen Engels?	lezen	luisteren
makkelijk	37%	44%
neutraal	44%	42%
moeilijk	20%	13%

Tabel 1.13b Voldoende tijd.

Wat vond je van de tijd die je had om dit examen te maken?	
voldoende	96%
te weinig	4%

Tabel 1.13c Lessen ter voorbereiding.

Heb je taallessen gehad waarin je voorbereid bent op dit examen?	
ja	55%
nee	45%

Bij Engels zijn de onderdelen lezen en luisteren apart bevraagd, omdat er bij de ontwikkelaar van dit examen vragen leefden over de mate waarin op beide onderdelen hetzelfde niveau bevraagd werd. Uit de antwoorden van de studenten blijkt dat luisteren als iets gemakkelijker ervaren wordt dan lezen. Ruim de helft van de studenten geeft aan lessen gehad te hebben als voorbereiding op het examen Engels.

Rekenen

Tabel 1.14a Moeilijkheid examen.

Hoe vond je dit rekenexamen?	**mbo-2/3 (2F)**			**mbo-4 (3F)**			
	nov	jan	mrt	nov	jan	mrt	mei
makkelijk	28%	24%	24%	12%	11%	10%	10%
neutraal	43%	42%	45%	39%	34%	40%	34%
moeilijk	30%	34%	32%	49%	55%	50%	55%

Tabel 1.14b Voldoende tijd.

Wat vind je van de tijd die je had om dit rekenexamen te maken?	**mbo-2/3 (2F)**			**mbo-4 (3F)**			
	nov	jan	mrt	nov	jan	mrt	mei
voldoende	93%	91%	91%	77%	74%	75%	57%
te weinig	7%	9%	9%	23%	26%	25%	43%

Tabel 1.14c Lessen ter voorbereiding.

Heb je rekenlessen gehad waarin je voorbereid bent op dit examen?	**mbo-2/3 (2F)**			**mbo-4 (3F)**			
	nov	jan	mrt	nov	jan	mrt	mei
ja	63%	67%	69%	66%	67%	66%	66%
nee	37%	33%	31%	34%	33%	34%	34%

Bij rekenen blijkt het 3F-examen (mbo-4) door meer studenten als moeilijk ervaren te worden dan het examen rekenen 2F in mbo-2 en mbo-3: van bijna de helft (mbo-2 en mbo-3) tot ruim de helft van de mbo-4-studenten geeft aan het examen moeilijk te vinden. Rond twee derde van de studenten geeft aan rekenles gehad te hebben ter voorbereiding.

1.7.2 *Voorbeeldexamens*

Om betrokkenen goed voor te bereiden op de centrale examens Nederlandse taal en rekenen verstrekt het CvTE jaarlijks een aantal voorbeeldexamens.[4] Dit betreft steeds één versie van de examens die afgenomen zijn (rekenen 2F, Nederlandse taal 2F, rekenen 3F en Nederlandse taal 3F). De pdf-versies van het voorbeeldexamen 3F en 2F voor 2014-2015 zijn respectievelijk 47.000 en 27.000 keer gedownload. Daarnaast kunnen leerlingen oefenen via de oefenomgeving van DUO (oefenen.duo.nl) en via het proefexamen in Facet.

1.7.3 *Voorlichting*

De informatievoorziening naar de (contactpersonen) examencommissies en naar de docenten in het mbo verloopt via de website Examenbladmbo.nl en het bijbehorende mailsysteem waarmee deze personen gericht gemaild kunnen worden. De website is in 2014-2015 ruim 399.440 keer bezocht. Jaarlijks stuurt het CvTE een informatiebrochure naar de bestuurders en directies van de bekostigde en de niet-bekostigde instellingen. Daarnaast vinden er regionale voorlichtingsbijeenkomsten plaats en kunnen docenten met vragen en opmerkingen terecht bij de toets- en examenlijn van het CvTE.

[4] Zie www.examenbladmbo.nl > Onderwerpen > Voorbeeldexamens.

2 Resultaten rekentoets en centrale examens Nederlands vo

2.1 Samenvatting

- In 2015 hebben ongeveer 355.000 leerlingen de rekentoets gemaakt, verdeeld over de afnames in maart en juni. Aan de maartafname namen vooral examenkandidaten deel, terwijl de mei/juni-afname vooral door voorlaatstejaars werd gebruikt. De afnamegegevens worden verzameld onder het beheer van het CvTE. Naast deze gegevens zijn ook gegevens beschikbaar uit BRON van de eindexamenkandidaten in 2015. Van circa 192.000 leerlingen die in 2014-2015 zijn gediplomeerd, is het eindresultaat op de rekentoets bekend.
- Zowel uit de afnamegegevens als uit de eindresultaten uit BRON blijkt dat dit jaar de prestaties op de rekentoets beter zijn dan in voorafgaande jaren.
- De resultaten op de maartafname van de rekentoets vo zijn veelal hoger dan de resultaten op de mei/juni-afname. Bij alle schooltypen presteren in mei/juni de laatstejaars lager dan voorlaatstejaars.
- Kandidaten scoren op de rekentoets vo gemiddeld genomen hoger bij een herkansing. Bij eindexamenkandidaten vwo is dat zelfs 0,7 cijferpunt.
- Bij de CE’s Nederlands vo is de normering afgestemd op de cesuren die horen bij de referentieniveaus. Voor vwo en vmbo-bb is daarbij de lat iets hoger gelegd dan in 2014. Daarbij lag bij Nederlands vmbo-bb de lat lager dan 2F.

2.2 Prestaties rekentoets vo: een algemene toelichting

In deze rapportage worden zowel de afnamegegevens gebruikt als de in BRON geleverde cijfers door de scholen. De gegevens die de scholen leveren in BRON, zijn de *eindcijfers* op de rekentoets in het (voor)laatste jaar en worden door DUO jaarlijks ook in de Examenmonitor opgenomen. Van het cohort dat in 2014-2105 diplomeert, kan het resultaat zowel in 2014-2015 als 2013-2014 zijn behaald. Het in een eerder jaar behaalde resultaat kan dus als eindcijfer worden doorgegeven aan BRON (indien niet bij een latere afname een hoger cijfer wordt behaald). Dit betekent dat de afnamegegevens en de eindcijferoverzichten niet een-op-een vergelijkbaar zijn, ook in relatie tot de jaren daarvoor.
De peildatum van de gegevens uit BRON is 1 augustus 2015. Deze gegevens zullen nog worden aangevuld in de periode tot 1 oktober, waardoor er in de jaarlijkse Examenmonitor van DUO meer geregistreerde kandidaten zullen voorkomen. De Examenmonitor wordt later dit jaar gepubliceerd.

Verder is er net zoals in schooljaar 2013-2014 sprake van ‘cijferdifferentiatie’ (maatwerk) in het vmbo. Dat betekent dat de cesuur 2F alleen van toepassing is voor de kb-leerlingen. Voor de bb-leerlingen ligt de cesuur één cijferpunt lager (soepeler) en voor de gt-leerlingen ligt de cesuur één cijferpunt hoger (strenger) dan de 2F-cesuur. In de presentatie van de cijfers wordt in deze rapportage, tenzij anders aangegeven, gewerkt met de cijfers nadat de cijferdifferentiatie (het maatwerk) is toegepast; dit zijn dus de cijfers die de kandidaten in 2014-2015 daadwerkelijk gekregen hebben.

Wat betreft het vergelijken van de cijfers in deze rapportage met voorgaande jaren, moet rekening worden gehouden met de volgende twee punten. De *voldoendepercentages* tussen de verschillende schooljaren zijn minder goed vergelijkbaar omdat in het schooljaar 2014-2015 de referentiecesuren 2F en 3F zijn ingevoerd. Dat betekent dat voor zowel rekenen vo als rekenen mbo dezelfde cesuur (slaag/zak-norm) is toegepast. Deze cesuur ligt niet op hetzelfde niveau als de voorgaande jaren.

Ten tweede zijn de *gemiddelde cijfers* minder goed vergelijkbaar met die van de voorgaande afnamejaren, omdat tegelijkertijd met de invoering van de referentiecesuren ook de 4,5-grens is verlaagd en de 7,5-grens is verhoogd. Het gevolg hiervan is dat een groter deel van de tienpuntsschaal wordt gebruikt (zie ook paragraaf 1.2).

2.3 Globaal beeld 2014-2015

2.3.1 Aantallen kandidaten uit de afnamegegevens

De rekentoets vo is in maart en mei/juni 2015 afgenomen. Voor de vmbo-leerling is de rekentoets 2F verplicht; voor de havisten en vwo-ers is dat de rekentoets 3F. In maart 2015 namen zo’n 200.000 leerlingen deel aan de rekentoets; in mei/juni waren dit zo’n 155.000 leerlingen.

In schooljaar 2014-2015 werd de toets zowel in ExamenTester als in Facet aangeboden. De afnames zijn in beide afnamesystemen nagenoeg probleemloos verlopen. In totaal is op ongeveer 250 vo-scholen bijna 80.000 keer de rekentoets in Facet afgenomen. In deze rapportage wordt gerapporteerd over ongeveer 275.000 resultaten op de rekentoets in ExamenTester voor maart en mei/juni samen. Aangezien in de afnamedata van Facet geen gegevens beschikbaar zijn naar schoolsoort, zijn de Facet-afnames in deze rapportage niet meegenomen.

Tabel 2.1 geeft de afgeronde aantallen leerlingen weer die in de verschillende schoolsoorten/leerwegen aan de rekentoets hebben deelgenomen. Tevens is per afnameperiode aangegeven hoeveel procent van deze leerlingen laatstejaars (examenkandidaat) was.

Tabel 2.1
Aantallen en percentage kandidaten naar leerjaar en leerweg/schooltype afname maart en mei/juni 2015.

	2F bb	2F kb	2F gl/tl	3F havo	3F vwo	Totaal
Aantal kandidaten maart 2015	15.000	22.000	44.000	47.000	27.000	155.000
Aandeel laatste leerjaar	85%	85%	74%	61%	45%	
Aantal kandidaten juni 2015	15.000	22.000	35.000	33.000	14.000	119.000
Aandeel laatste leerjaar	23%	20%	13%	9%	5%	
Totaal aantal 2015	30.000	44.000	79.000	80.000	41.000	274.000

Uit tabel 2.1 blijkt dat er in maart 2015 meer leerlingen aan de rekentoets hebben deelgenomen dan tijdens de afname in mei/juni, behalve voor vmbo-bb en -kb. Verder blijkt dat aan de maartafname vooral eindexamenkandidaten deelnamen, terwijl de mei/juni-afname vooral door voorlaatstejaars werd gebruikt.

2.3.2 *Geregistreerde resultaten rekenen in BRON*

In tabel 2.2 worden de in BRON geregistreerde aantallen gegeven van het cohort vo-leerlingen dat in 2014-2015 is gediplomeerd (peildatum 1 augustus 2015).

Tabel 2.2
Aantallen eindexamenkandidaten naar leerweg/schooltype in 2014-2015 (BRON).

	2F bb	2F kb	2F gl/tl	3F havo	3F vwo	Totaal
Aantal kandidaten 2014-2015	21.000	28.000	56.000	52.000	35.000	192.000

Uit tabel 2.2 blijkt dat op 1 augustus 2015 van bijna 192.000 leerlingen c.q. eindexamenkandidaten het eindresultaat op de rekentoets is geregistreerd. Niet geregistreerd is na hoeveel keren deelname en in welk afnamejaar dit resultaat is behaald.

2.4 Resultaten in 2014-2015

2.4.1 *Resultaten op de afnamegegevens*

In tabel 2.3 zijn de gemiddelde cijfers en de cijferverdeling voor de schoolsoorten weergegeven. Deze gegevens zijn gebaseerd op twee afnameperiodes (maart en mei/juni) van de rekentoets.

Tabel 2.3
Gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling rekentoets vo van de afnames in 2014-2015.

	bb	kb	gt	havo	vwo
Gemiddelde cijfer	4,9	5,4	5,8	5,5	7,0
Percentage cijfer 1-3	18%	9%	6%	3%	0%
Percentage cijfer 4	22%	18%	16%	13%	1%
Percentage cijfer 5	26%	29%	25%	40%	12%
Percentage cijfer 6 en hoger	34%	44%	53%	44%	87%

Het percentage voldoendes (cijfer 6 of hoger) in tabel 2.3 vertoont een wisselend beeld, uiteenlopend van 34% voldoendes bij de vmbo-bb-leerlingen tot 87% voldoendes voor de vwo-ers.

Resultaten rekentoets vo 2F en 3F naar leerjaar
Het aandeel (voor)laatstejaars per afname verschilt sterk (zie tabel 2.1). Tabel 2.4 laat zien hoe de voorlaatstejaars en de eindexamenkandidaten gemiddeld op de rekentoets presteerden.

Tabel 2.4
Gemiddeld cijfer op de afnames in maart en mei/juni 2015 van de rekentoets, uitgesplitst naar leerjaar.

schooltype	leerjaar	mrt 2015 gemidd. cijfer	mei/juni 2015 gemidd. cijfer
bb	3	4,8	4,8
	4	5,1	4,4
kb	3	5,4	5,3
	4	5,7	4,9
gt	3	5,8	5,5
	4	6,1	5,0
havo	4	5,6	5,3
	5	5,6	5,1
vwo	5	7,2	6,8
	6	7,1	6,5

Uit tabel 2.4 blijkt dat de resultaten op de maartafname veelal hoger zijn dan de resultaten op de mei/juni-afname. Verder is in tabel 2.4 te zien dat de laatstejaars in het vmbo in maart gemiddeld hoger presteren dan de voorlaatstejaars in maart. Bij alle schooltypen presteren laatstejaars in mei/juni lager dan voorlaatstejaars.

De interpretatie van de resultaten wordt bemoeilijkt door drie factoren die van invloed zijn op de prestaties van de leerlingen. Ten eerste zijn de populaties per periode verschillend: in maart nemen vooral eindexamenkandidaten deel aan de toets, terwijl in mei/juni vooral de voorlaatstejaars deelnemen. In de tweede plaats gaan we ervan uit dat meer of minder rekenonderwijs invloed heeft op de prestaties. Ten slotte is er sprake van een selectie-effect, omdat de leerlingen die vorig jaar een bevredigend resultaat op de toets hebben behaald, nu – in hun laatste jaar – niet meer deelnemen.

Resultaten herkansers vergeleken
Van ongeveer 20.000 leerlingen die de rekentoets in ExamenTester hebben afgelegd, is bekend dat zij zowel in maart als in mei/juni 2015 hebben deelgenomen. Deze 20.000 leerlingen zijn dus een deelverzameling van de leerlingen uit tabel 2.4.
Het aandeel voorlaatstejaars dat in mei/juni een herkansing heeft gedaan na deelname in maart 2015, is bij vwo het grootst (72%) en bij vmbo het kleinst (bb 15% en kb 14%). Vmbo-gt en havo zitten daar tussenin (resp. 33% en 59%).

Tabel 2.5 geeft de gemiddelde cijfers van de herkansingen, onderverdeeld naar voorlaatstejaars en eindexamenkandidaten.

Tabel 2.5
Vergelijking resultaat van 20.000 herkansers maart- en mei/juni-afname 2015 naar leerjaar.

Schooltype	Leerjaar	Gem. cijfer maart	Gem. cijfer juni	Verschil
bb	3	3,3	3,6	0,3
	4	2,9	3,4	0,5
kb	3	4,6	4,9	0,3
	4	4,3	4,8	0,5
gt	3	5,7	6,1	0,4
	4	5,4	6,0	0,6
havo	4	4,9	5,0	0,1
	5	4,7	5,1	0,4
vwo	5	6,4	6,6	0,2
	6	5,7	6,4	0,7

Tabel 2.5 laat zien dat leerlingen gemiddeld genomen hoger scoren bij een herkansing. Bij eindexamenkandidaten vwo is dat zelfs 0,7 cijferpunt.

2.4.2 *Eindresultaat rekentoets BRON: gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling*

Tabel 2.6 geeft de resultaten weer van elke schoolsoort van het in BRON geregistreerde eindcijfer op de rekentoets (peildatum 1 augustus 2015).
Uit de gegevens is niet te achterhalen wanneer (in 2014-2015 of in 2013-2014) of na hoeveel pogingen (eerste of tweede kans) dit resultaat is behaald.

Tabel 2.6
Gemiddeld cijfer en procentuele cijferverdeling rekentoets vo van eindexamenkandidaten 2015 (BRON).

	bb	kb	gt	havo	vwo
Gemiddelde cijfer	5,6	5,9	6.3	5,8	7,3
Percentage cijfer 1-3	8%	4%	3%	2%	0%
Percentage cijfer 4	14%	11%	9%	9%	1%
Percentage cijfer 5	26%	26%	19%	35%	8%
Percentage cijfer 6 en hoger	51%	59%	69%	54%	92%

Uit tabel 2.6 blijkt dat het aantal voldoendes uiteenloopt van 51% bij vmbo-bb tot 92% bij vwo. Het uiteindelijke percentage voldoendes gebaseerd op gegevens in BRON (eindexamenkandidaten) ligt bij de vwo-ers 5% en bij de bb-kandidaten 17% hoger dan het percentage voldoendes bij de afname van de rekentoets in 2014-2015 (zowel laatstejaars als voorlaatstejaars).

Resultaten rekentoets vo 2F en 3F naar sector en profiel
Tabel 2.7 en 2.8 vermelden het gemiddelde cijfer op de rekentoets van de verschillende profielen. Tabel 2.7 vermeldt het cijfer van alle kandidaten in beide afnameperiodes en in tabel 2.8 wordt het hoogste cijfer gegeven aan de examenkandidaten 2015.

Tabel 2.7
Gemiddeld cijfer rekentoets vo 2014-2015 naar sector/profiel van alle kandidaten.

Schooltype	Profiel/sector	Gem. cijfer 2015
bb	zorg en welzijn	4,4
	techniek	5,3
	landbouw	4,8
	economie	5,2
kb	zorg en welzijn	4,9
	techniek	5,9
	landbouw	5,4
	economie	5,6
gt	zorg en welzijn	5,3
	techniek	6,2
	landbouw	5,9
	economie	5,8
havo	CM	4,6
	EM	5,4
	NG	5,6
	NT	6,2
	NG + NT	6,1
vwo	CM	6,0
	EM	6,8
	NG	6,9
	NT	7,7
	NG + NT	7,7

EM = profiel economie en maatschappij
NG = profiel natuur en gezondheid
NT = profiel natuur en techniek
CM= profiel cultuur en maatschappij

Tabel 2.8
Gemiddeld cijfer rekentoets vo eindexamenkandidaten 2015 naar sector/profiel (BRON).

Schooltype	Sector/profiel	Gem. cijfer 2015
bb	zorg en welzijn	5.0
	techniek	5.9
	landbouw	5.6
	economie	5.9
	intersectoraal	5.7
kb	zorg en welzijn	5.3
	techniek	6.4
	landbouw	6.0
	economie	6.2
	intersectoraal	6.0
gt	zorg en welzijn	5.8
	techniek	6.8
	landbouw	6.6
	economie	6.4
	intersectoraal	6.2

havo	CM	4.8
	EM	5.7
	NG	5.8
	NT	6.6
	NT/NG	6.4
	EM/CM	5.5
vwo	CM	6.1
	EM	7.1
	NG	7.1
	NT	8.1
	NT/NG	7.9
	EM/CM	7.0

EM = profiel economie en maatschappij
NG = profiel natuur en gezondheid
NT = profiel natuur en techniek
CM= profiel cultuur en maatschappij

Uit beide tabellen blijkt dat de leerlingen met een techniek-profiel of -sector bijna altijd gemiddeld het hoogste cijfer op de rekentoets halen. De zorg-en-welzijn- en CM-leerlingen scoren op dit punt gemiddeld genomen lager.

2.5 Resultaten op de rekentoets over de jaren heen

2.5.1 Resultaten over de jaren heen van de afnameresultaten

Omdat de populaties qua samenstelling sterk varieerden, zijn de resultaten op de rekentoets over de jaren heen niet goed vergelijkbaar. De rekentoets was in de eerste jaren nog nieuw en had de status van pilot. In 2011-2012 deed minder dan de helft van de vo-scholen mee aan de toenmalige pilot van de rekentoets. De kandidaten zaten toen voornamelijk in de eindexamenklas. Voor deze leerlingen telde het resultaat niet mee voor de slaag-zakbeslissing.

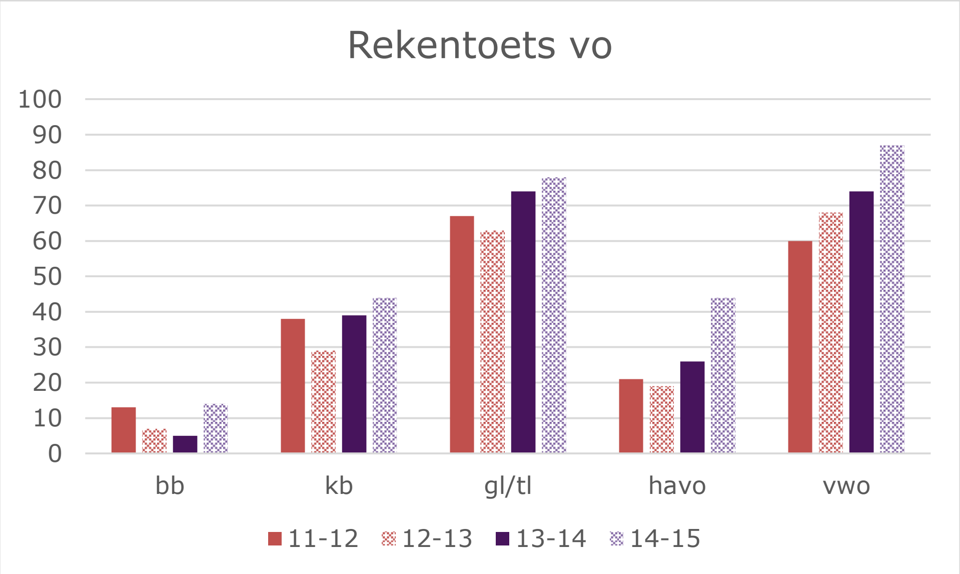
Aan de pilot in 2012-2013 deden bijna alle vo-scholen mee met voornamelijk voorlaatstejaars, omdat leerlingen die een vijf of hoger haalden op de pilottoets in 2012-2013, een vrijstelling konden krijgen voor deelname in het invoeringsjaar (2013-2014).
In het schooljaar 2013-2014 deden alle vo-scholen mee, aangezien vanaf dat moment deelname verplicht werd. Deze populatie was echter weer anders, omdat kandidaten uit de examenklas die het jaar ervoor een vijf of hoger haalden, niet meer mee hoefden te doen.

In 2014-2015 werd bekend dat het aantal kansen verhoogd zou worden naar vier, waarvan één in het voorlaatste jaar. Dit heeft impact gehad op het beleid van scholen om voorlaatstejaars een rekentoets te laten maken, ongeacht de rekenvaardigheid van die leerlingen op dat moment.

Een ander aspect dat vergelijking van prestaties over jaren heen bemoeilijkt, is de wijziging in cesuren (grenzen voor voldoende/onvoldoende). Vanaf het schooljaar 2014-2015 zijn de referentiecesuren van toepassing. Ook is vanaf dat schooljaar de hoogte van de cesuren voor de cijfers 4,5 en 7,5 veranderd, waardoor een vergelijking van het gemiddelde cijfer met andere jaren niet meer goed mogelijk is (zie ook paragraaf 2.2.1).

In grafiek 2.1 staan de gemiddelde percentages kandidaten die voldoen aan de referentiecesuur op de betreffende rekentoets per leerweg/schoolsoort vanaf 2011-2012 tot en met 2014-2015. Let op, vanwege de vergelijkbaarheid van de resultaten over de jaren heen, zijn daarbij voor vmbo-bb en -gt de cijfers gehanteerd waarbij geen cijferdifferentiatie is toegepast. Dit wijkt af van grafiek 2.2.

Grafiek 2.1
Gemiddelde percentage dat voldoet aan de referentiecesuur per schooljaar.

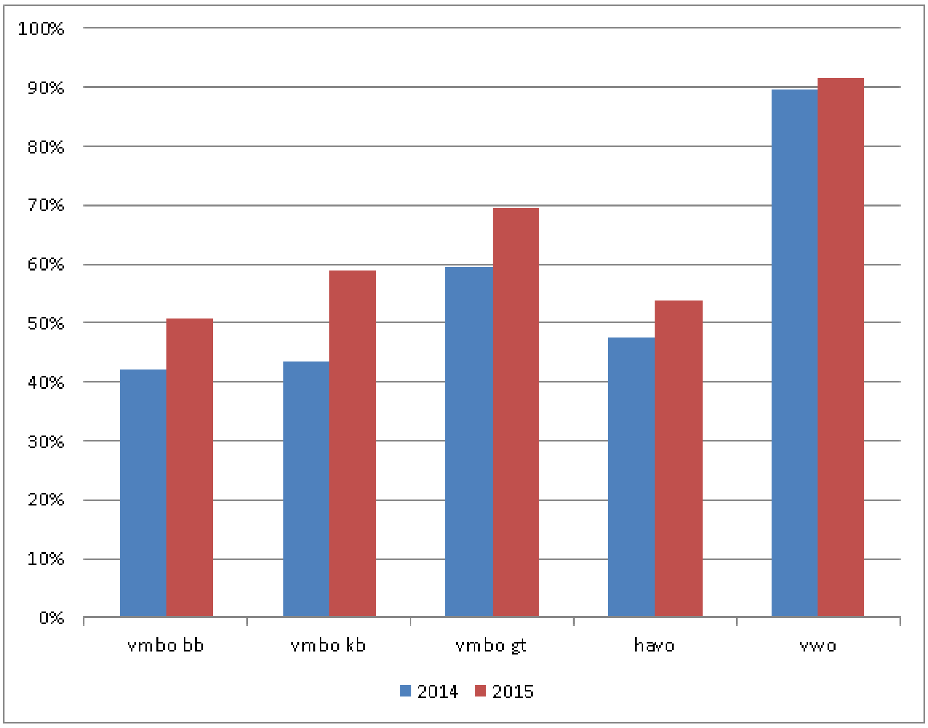

Uit de grafiek blijkt dat kandidaten in alle schooltypes gemiddeld betere prestaties hebben laten zien ten opzichte van 2013-2014. Vmbo-gt- en vwo-leerlingen laten gemiddeld de beste prestaties zien.

2.5.2 *Gemiddeld percentage voldoendes van eindexamenkandidaten 2014 en 2015 (BRON)*

In grafiek 2.2 worden de percentages voldoendes op de rekentoets gepresenteerd van de cohorten die in 2013-2014 en in 2014-2015 eindexamen deden, met inbegrip van cijferdifferentiatie (maatwerk) in het vmbo. Omdat nog niet van alle kandidaten het eindcijfer in BRON is geregistreerd, kan het percentage voldoendes dat in de Examenmonitor van DUO zal worden gepresenteerd, nog verder stijgen.

Grafiek 2.2
Percentage voldoendes op de rekentoets van de eindexamenkandidaten 2014 en 2015 (BRON).

Uit de grafiek blijkt dat het percentage voldoendes bij alle schoolsoorten in 2015 ten opzichte van 2014 is gestegen. Dit varieert tussen de 2% in het vwo en 15% in het vmbo-kb. Er is echter niet exact aan te geven hoe groot het verschil is in de rekenprestaties tussen deze populaties. Ten eerste konden de kandidaten die in 2012-2013 bij de pilot een 5 hadden behaald een vrijstelling krijgen op de rekentoets. Deze kandidaten hebben mogelijk in 2013-2014 niet meer aan de rekentoets deelgenomen om hun cijfer verder te verhogen. In de tweede plaats is de cesuur uit 2014 niet op hetzelfde niveau als in 2015. Ten derde konden de kandidaten van het cohort dat in 2014 eindexamen deed, maximaal vier keer deelnemen aan de toets (waarvan twee maal tijdens de pilot in 2012-2013), terwijl de kandidaten in 2015 maximaal twee keer konden deelnemen aan de toets.

2.6 Pilot rekentoets ER vo

2.6.1 Algemeen

De aangepaste rekentoets voor leerlingen met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie (rekentoets ER) werd in 2014-2015 voor de tweede keer in het vo afgenomen. Er namen meer leerlingen deel aan deze toets dan in 2013-2014, toen de voorbereidingstijd erg kort was. Duidelijk is ook dat tijdens de juni-afname 2015 intensief is deelgenomen door kandidaten voor wie het de eerste afname was in de reeks van vier, leidend naar een eindexamenuitslag in 2016.

De rekentoets ER is in vergelijking met de reguliere toets aangepast op het onderdeel geautomatiseerde rekenhandelingen zoals de tafels van vermenigvuldiging. Dat is gerealiseerd door het toestaan van extra hulpmiddelen en een selectie van daarvoor geschikte opgaven. De rekentoets 2ER past binnen referentieniveau 2F en de rekentoets 3ER past binnen referentieniveau 3F.

2.6.2 *Resultaten*

Ten aanzien van de resultaten kunnen vooralsnog alleen conclusies worden getrokken voor vmbo-kb, -tl en havo. Het aantal deelnemers bij vwo is te gering voor verantwoorde conclusies. Bij vmbo-bb geldt dat er in 2014-2015 een nieuwe pilot rekentoets (2A) was. Deze verandering ten opzichte van 2013-2014 zal invloed hebben gehad ook op de keuze van de rekentoets 2ER voor vmbo-bb-leerlingen, waar ook rekening mee gehouden kan worden in de vergelijking van resultaten over beide jaren.

De algemene conclusie over de resultaten is dat voor deze doelgroep de rekentoets ER een even hoge drempel vormt als de reguliere rekentoets voor de groep die aan die reguliere rekentoets deelneemt. Met de optie van de rekentoets ER is dus, in ieder geval statistisch en in het algemeen gezien, door de rekentoets geen specifieke belemmering ontstaan voor leerlingen met ernstige rekenproblemen zoals dyscalculie.

Tabel 2.9
Cijfers rekentoets ER op leerlingniveau (alle deelnemers). De cijfers van 2015 zijn exclusief de afname in juni.

vo	2014			2015		
	aantal deelnemers	% 5 en hoger	% 6 en hoger	aantal deelnemers	% 5 en hoger	% 6 en hoger
vmbo-bb[5]	434	65%	32%	668	51%	19%
vmbo-kb	379	65%	33%	546	79%	47%
vmbo-gt	404	66%	50%	672	94%	74%
havo	81	59%	40%	349	80%	28%
vwo[6]	10	90%	90%	30	90%	43%

2.7 Pilot rekentoets 2A

2.7.1 *Resultaten pilot rekentoets 2A in vo*

In september 2013 heeft de staatssecretaris het CvTE gevraagd om voor leerlingen in vmbo-bb een rekentoets te ontwikkelen waarmee deze leerlingen beter kunnen laten zien hoe zij presteren ten opzichte van het referentieniveau 2F en welke rekenvaardigheden zij wel en (nog) niet beheersen. 2A is een op 2F gebaseerde toets met minder complexe opgaven, de rekenbewerkingen zijn eenvoudiger en bevatten minder denkstappen. Daarom is er in maart 2015, na een onderzoek in 2014, een eerste landelijke pilot gehouden van de rekentoets 2A voor leerlingen in het vierde jaar

[5] Voor vmbo-bb wordt de rekentoets 2A ontwikkeld.
[6] In het vwo deden te weinig leerlingen mee voor een vergelijking over beide jaren.

van vmbo-bb. Zo'n 12.000 vmbo-bb-leerlingen hebben een rekentoets 2A gemaakt. In tabel 2.10 staan de resultaten van deze pilot.

Tabel 2.10
Procentuele cijferverdeling resultaten pilot rekentoets 2A in 2015.

Categorie	Resultaat
Gemiddeld cijfer	5,2
Percentage cijfer 1-3	17%
Percentage cijfer 4	21%
Percentage cijfer 5	25%
Percentage cijfer 6 en hoger	37%

Van de 12.000 kandidaten kon voor ongeveer 7.000 kandidaten zowel het resultaat op de rekentoets 2F als het resultaat op de rekentoets 2A in maart worden gekoppeld.
In 2015 is de cesuur op de pilot rekentoets 2A zodanig gekozen dat de rekenvaardigheid die een bb-leerling nodig had om een voldoende op de 2A-toets te halen vrijwel gelijk was aan de rekenvaardigheid die nodig was om een voldoende op de 2F-toets te halen. Dit verklaart waarom de prestaties van de bb-populatie op de pilot rekentoets 2A vrijwel hetzelfde zijn als op de rekentoets 2F en voor de 2A-populatie streng was. Dit was nodig om in 2015-2016 samen met docenten en experts een aparte standaard voor 2A nader te bepalen. Dat betekent dat toekomstige resultaten niet goed met dit afnamejaar vergelijkbaar zullen zijn.

Op basis van de afname van de pilot rekentoets 2A is een voorbeeldtoets samengesteld met een korte toelichting, die zowel digitaal als in een bijeenkomst is voorgelegd aan docenten uit vo en mbo, rekenexperts en andere belanghebbenden. Uit de veldraadpleging blijkt dat de rekentoets 2A door leerlingen en docenten positief wordt gewaardeerd ('beter passend bij de doelgroep').

2.8 Overige ontwikkelingen rekentoets vo

2.8.1 Opbrengst onderzoek 3S

De afgelopen twee jaar is door de vaststellingscommissie 3S, de deelnemende scholen, Cito en het CvTE gewerkt aan het onderzoek rekentoets 3S voor vwo-leerlingen. Na de kleinschalige intensieve afname met zes scholen in het schooljaar 2013-2014, volgde in 2014-2015 een grootschalige afname op 42 scholen met al hun vwo-5-leerlingen (totaal 3.045).

Uit het onderzoek blijkt dat er op grond van de rekentoetswijzer 3S een valide en betrouwbare rekentoets 3S gemaakt kan worden. De afzonderlijke 3S-opgaven uit het onderzoek zijn maakbaar gebleken.
Voor leerlingen met een CM-profiel die wiskunde C in hun pakket hebben, is 3S lastig, zo blijkt uit dit onderzoek. Ook leerlingen met een CM-profiel die wiskunde A in hun pakket hebben, blijken de 3S-toets moeilijk te vinden.

De rekentoetsen 3F en 3S blijken dusdanig samen te hangen dat de meerwaarde van 3S voornamelijk lijkt te zitten in de hogere moeilijkheidsgraad en dus in de uitdaging voor betere kandidaten. De toetsen liggen in elkaars verlengde. De rekentoets 3S bevat meer ingewikkelde contextopgaven die zonder rekenmachine opgelost moeten worden. Dit type opgave blijkt moeilijk te zijn en kost gemiddeld per opgave meer tijd. Daardoor is de rekentoets 3S met de huidige toetssamenstelling waarschijnlijk niet maakbaar binnen de toegestane tijd van 120 minuten.

2.8.2 Rekentoets vo Caribisch Nederland

In 2015 hebben zowel in maart als in mei/juni afnames van de rekentoets vo plaatsgevonden in Caribisch Nederland. In het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden (Caribisch Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten) was de rekentoets in 2014-2015 nog geen verplicht onderdeel van het eindexamen vo. In totaal hebben daar 221 leerlingen de rekentoets afgelegd. De toetsen zijn allemaal met Facet afgenomen en de afnames zijn goed verlopen. Gezien de zeer geringe aantallen en het feit dat de rekentoets geen officiële toets is op Bonaire en Sint Maarten, zijn er geen analyses gedaan op de afnameresultaten.

Er blijken geen technische belemmeringen voor afname in Facet en de omvang van de opgavenbank maakt het verantwoord schrappen van onherkenbare contexten (OV-chipkaart, zomer- en wintertijd, hectometerpaaltjes) goed uitvoerbaar.

2.9 Overige activiteiten

2.9.1 Evaluaties met scholen

Na de maartafname van 2015 zijn enquêtes afgenomen bij leerlingen, rekendocenten, examensecretarissen en systeembeheerders.

Techniek en logistiek
Uit de vragenlijsten en de evaluatiebijeenkomsten blijkt dat de voorbereiding en afnames over het algemeen goed zijn verlopen. Wel geeft men aan het organiseren van de afnames vaak nog veel werk te vinden.

Lengte, tijdsduur en samenstelling rekentoets 2015
Het aantal opgaven in de rekentoets is in 2014-2015 van 51 naar 45 vragen gegaan. Van de docenten (n=583) geeft 60% aan dit aantal voldoende of precies goed te vinden voor 2F; 40% vindt dit aantal voldoende of precies goed voor 3F.
Van de leerlingen (n=16.133) vindt een derde het aantal vragen te veel (31%) en twee derde vindt het voldoende (61%).

Voor 2F staat 90 minuten en voor 3F 120 minuten. Voor de rekentoets 2F gaf 89% van de docenten aan de indruk te hebben dat de kandidaten voldoende hadden aan de toegestane tijdsduur. Bij 3F was dat 77%.

Tabel 2.11a
Tijd voldoende volgens kandidaten.

	bb	kb	gt	havo	vwo
voldoende	95%	96%	97%	89%	92%
te weinig	5%	4%	3%	11%	8%

Gemiddeld 94% van alle kandidaten gaf aan (ruim) voldoende tijd te hebben voor de toets.

Het aandeel kale opgaven (opgaven zonder context) is naar een derde van de opgaven gegaan (15 van de 45 opgaven). De meerderheid van de docenten vind dit voldoende of precies goed (2F 67% en 3F 54%). Een minderheid ziet liever minder (2F 4% en 3F 2%) of juist meer kale opgaven (2F 13% en 3F 21%).

Tabel 2.11b
Moeilijkheid opgaven volgens kandidaten.

	bb	kb	gt	havo	vwo
makkelijk	15%	23%	31%	16%	35%
neutraal	52%	55%	53%	47%	44%
moeilijk	34%	22%	16%	37%	21%

Vwo-leerlingen en gt-leerlingen geven vaker aan de toets makkelijk te vinden; bb-leerlingen en havisten vinden de toets vaker moeilijk.

Voorbereiding kandidaten op de rekentoets 2015
Van de docenten geeft 9% aan dat de kandidaten niet waren voorbereid op de *vorm* van de rekentoets (28% weet het niet), en 7% niet op de *inhoud* (27% weet het niet).

Tabel 2.11c geeft de respons weer op de vraag of de leerling van mening is goed te zijn voorbereid op de rekentoets, uitgesplitst naar leerweg en opleiding.

Tabel 2.11c
Voorbereiding op de toets volgens kandidaten.

	bb	kb	gt	havo	vwo
ja, goed	57%	64%	63%	45%	47%
nee, niet goed	43%	36%	37%	55%	53%

Gemiddeld 46% van de leerlingen geeft aan door de school niet goed voorbereid te zijn op de rekentoets. Van de rest geeft nog eens 13% aan dat de voorbereiding niet aansluit op de opgaven uit de toets; 64% geeft aan dat er soms tot vaak opgaven in de toets zaten over onderwerpen waar ze geen lessen over hadden gehad.

2.9.2 *Voorbeeldrekentoetsen*

Na afloop van de afnames worden er voorbeeldtoetsen gepubliceerd.[7] Deze toetsen geven een beeld van de afname en de inhoud van de rekentoetsen in het voorgaande schooljaar. De voorbeeldtoetsen zijn in verschillende bestandsformaten beschikbaar (pdf, voorbeeldtoets in ExamenTester etc.) zodat docenten een indruk krijgen en leerlingen kunnen oefenen. De voorbeeldtoetsen 2F en 3F in pdf zijn in 2014-2015 ruim 400.000 keer gedownload.

2.9.3 *Voorlichting*

Voor docenten is er de brochure *Kaders rekentoets vo*, waarin in meer detail ingegaan wordt op de inhoud en de regelgeving rondom de rekentoets vo.

Om leerlingen en docenten daarnaast te informeren over de rekentoets zijn er in 2014-2015 twee verschillende posters uitgebracht met daarop de tien meest gestelde vragen over de rekentoets, de *Rekentoets in 10 vragen voor docenten/scholieren.* De posters zijn naar alle vo-scholen in Nederland verzonden. Op onder andere examenblad.nl, rijksoverheid.nl en laks.nl zijn de posters te downloaden.

De vijf regionale bijeenkomsten over de rekentoets vo, belegd door het Steunpunt, zijn in totaal door bijna 900 belangstellenden bezocht.

2.10 Centrale examens Nederlands

Sinds het examenjaar 2014 zijn de centrale examens Nederlands inhoudelijk afgestemd op de referentieniveaus. In het examenjaar 2015 is ook de normering afgestemd op de cesuren[8] die horen bij de referentieniveaus. Daarmee is de afstemming van de centrale examens Nederlands op de referentieniveaus een feit.

Om aan het referentieniveau 4F te voldoen, is de lat in het centraal examen Nederlands vwo 0,4 cijferpunt hoger gelegd dan in de voorgaande examenjaren. Dat betekent dat aan de kandidaten van 2015 hogere prestatie-eisen zijn gesteld: een vwo-leerling die in 2015 het CE-cijfer 5,5 haalde, is net zo vaardig als een vwo-er van 2014 met als CE-cijfer 5,9.

In de centrale examens Nederlands vmbo kb, vmbo gl/tl en havo hoefde de hoogte van de lat niet te worden aangepast om aan de referentieniveaus te voldoen. Aan de kandidaten van 2015 zijn dezelfde prestatie-eisen gesteld als in de voorgaande examenjaren.[9]

Voor Nederlands vmbo bb is de lat in 2015 0,1 cijferpunt hoger gelegd dan in de voorgaande examenjaren. Daarmee lag de lat voor vmbo bb 1,0 cijferpunt lager dan de lat voor het referentieniveau 2F.

Omdat vwo- en vmbo-bb-leraren de tijd moesten krijgen om hun leerlingen op de hogere prestatie-eisen voor te bereiden zijn de scholen in september 2014 per brief over de gevolgen van de ijking van de N-termen aan de cesuren van de referentieniveaus geïnformeerd.

---

[7] Zie www.examenblad.nl > rekentoets vo.
[8] De cesuur is de grens tussen voldoende en onvoldoende.
[9] Bij het CE Nederlands vmbo kb ligt de lat 0,4 cijferpunt hoger dan 2F. Bij het CE Nederlands vmbo gl/tl is dat 1,5 cijferpunt. De lat in het CE Nederlands havo ligt 0,7 cijferpunt hoger dan 3F.

Sinds de aanscherping van de uitslagregels (de CE-regel in 2012 en de kernvakkenregel in 2013) constateert het CvTE grotere fluctuaties in vaardigheidsverschillen tussen de populaties examenkandidaten van opeenvolgende examenjaren bij het centraal examen.

Tabel 2.12
Vaardigheidsverschil tussen de examenkandidaten van 2015 en 2014 op het CE Nederlands in cijferpunten.
Bron: Cito (cijfers verzameld ten behoeve van de normering van het eerste tijdvak).

Leerweg/ profiel	Vaardigheidsverschil
bb	+0,1
kb	+0,0
gl/tl	+0,1
havo	-0,2
vwo	0,0

De resultaten voor het centraal examen Nederlands met inbegrip van de herkansingen in het tweede tijdvak zijn weergegeven in tabel 2.13.

Tabel 2.13
Resultaten centraal examen Nederlands met inbegrip van de herkansingen in het tweede tijdvak.
Bron: DUO (cijfers op basis van eerste en tweede tijdvak).

Leerweg/ profiel	2015		2014	
	gemiddeld cijfer	percentage voldoende	gemiddeld cijfer	percentage voldoende
bb	6,63	90,8%	6,52	87,5%
kb	6,08	81,2%	6,18	81,8%
gl/tl	6,33	86,5%	6,26	81,3%
havo	6,02	74,5%	6,31	79,0%
vwo	6,02	76,9%	6,45	85,3%

De hogere lat in het vwo heeft gezorgd voor een lager gemiddeld CE-cijfer en een lager percentage voldoendes. De toegenomen vaardigheid van de vmbo-bb-kandidaten verklaart waarom het gemiddeld CE-cijfer ondanks de hogere lat in 2015, niet lager is dan in 2014. De aanpassingen van de hoogte van de latten voor vwo en voor vmbo bb, de fluctuaties in verschillen tussen het eerste en tweede tijdvak en bron- en afrondingsverschillen in aanmerking genomen, zijn de verschillen tussen de gemiddelde cijfers van 2015 en 2014 in lijn met de geconstateerde vaardigheidsverschillen.

3 Resultaten Centrale Eindtoets po

3.1 Samenvatting

- Verreweg de meeste leerlingen in het reguliere basisonderwijs beheersen aan het einde van groep 8 het referentieniveau 1F voor zowel lezen (92%), taalverzorging (96%) als rekenen (90%). Hoe hoger het advies van het best passende brugklastype, hoe vaker bij de taalonderdelen 2F wordt beheerst en bij de rekenonderdelen 1S.
- Binnen het reguliere basisonderwijs wordt het referentieniveau 1F nu dus ruim beheerst; een positief resultaat, gezien de inschatting van de commissie Meijerink[10] dat 1F haalbaar zou moeten zijn voor 85-90% van de leerlingen.
- Binnen het speciaal basisonderwijs (sbo, deelname 30%) wordt het referentieniveau 1F op de taalonderdelen vaker behaald dan op de rekenonderdelen. Binnen het sbo haalt bijna de helft van de leerlingen het referentieniveau 1F op rekenen niet.
- Wordt gekeken naar de afnames waarbij het geslacht is aangegeven, dan blijkt dat meisjes het binnen het reguliere basisonderwijs beter doen op lezen en taalverzorging en jongens het beter doen op rekenen.

3.2 Algemeen

Vanaf het schooljaar 2014-2015 is een eindtoets primair onderwijs (po) verplicht voor leerlingen in groep 8 van het reguliere basisonderwijs. De referentieniveaus worden stapsgewijs aan de eindtoetsen toegevoegd. Vanaf 2015-2016 is het voor alle eindtoetsaanbieders verplicht om te rapporteren op de referentieniveaus.

Het CvTE is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Centrale Eindtoets en kan om die reden alleen rapporteren over de beheersing van de referentieniveaus van die leerlingen die in 2015 hebben deelgenomen aan de Centrale Eindtoets. In het reguliere basisonderwijs hebben 162.233 leerlingen de Centrale Eindtoets in 2015 gemaakt (86%).

Van de leerlingen/schoolverlaters in het speciaal basisonderwijs (sbo) heeft ongeveer 30% deelgenomen aan de Centrale Eindtoets in 2015. Het aantal sbo-scholen dat meedeed, was 129 met totaal 1714 leerlingen. Dat betekent dat er gemiddeld iets meer dan 13 leerlingen per school meededen met de toets.
Er zijn nog geen leerlingen uit het speciaal onderwijs (so) die de Centrale Eindtoets gemaakt hebben.

De Centrale Eindtoets meet op de onderdelen taal en rekenen ook op welk niveau de leerling de referentieniveaus beheerst. In het schooljaar 2014-2015 is dat in een pilot gebeurd. Vanaf komend schooljaar (2015-2016) is het verplicht om bij de eindtoets de vaardigheid van een leerling ten opzichte van de referentieniveaus te rapporteren. De Centrale Eindtoets toetst dan de inhoud van de taaldomeinen lezen en taalverzorging en van alle rekendomeinen binnen de referentieniveaus.

[10] Commissie Meijerink, *Een nadere beschouwing, over de drempels met taal en rekenen* (2009), zie: www.steunpunttaalenrekenenvo.nl > Kaders en regels > Advies commissie Meijerink + nadere beschouwing.

In de *Toetswijzer PO specifiek deel* staat aangegeven welke onderdelen de Centrale Eindtoets toetst ten opzichte van de bestaande domeinen binnen de referentieniveaus taal en rekenen.[11]
Behalve een leerlingrapport per leerling met het resultaat op de Centrale Eindtoets en daarbij behorende advies voor het best passend brugklastype ontvangt de school ook een leerlingrapport op de referentieniveaus. In het leerlingrapport referentieniveaus wordt aangegeven welk referentieniveau de leerling beheerst. Met deze rapportage wordt inzichtelijk gemaakt hoe een leerling scoort ten opzichte van het referentieniveau rekenen 1F/1S en op de taaldomeinen lezen en taalverzorging 1F en 2F. Ook wordt het in de rapportage aangegeven als de leerling het referentieniveau 1F nog niet beheerst. Referentieniveau 1F geldt als het fundamentele niveau dat aan het einde van groep 8 beheerst wordt.[12]

In dit deel van deze rapportage wordt ook ingegaan op het verschil in scores tussen jongens en meisjes. De reden daarvoor is dat deze verschillen zich bij de Centrale Eindtoets en door de jaren heen ook bij de Eindtoets Basisonderwijs op een consistente wijze voordeden en van belang kunnen zijn voor de doorgaande leerlijn. Doordat bij de afname van de Centrale Eindtoets 2015 niet altijd het geslacht van een leerling is ingevuld, presenteren we het verschil tussen jongens en meisjes in beheersing van de referentieniveaus met enige voorzichtigheid.

3.3 Leerlingprestaties in 2014-2015

3.3.1 Lezen

Binnen het reguliere basisonderwijs beheerst 8% van alle leerlingen die de Centrale Eindtoets 2015 hebben gemaakt, het referentieniveau 1F niet. De 92% leerlingen die bij lezen 1F beheerst, is onderverdeeld in 65% leerlingen in het reguliere basisonderwijs die lezen beheersen op het referentieniveau 2F en 27% die 1F beheersen, maar niet 2F.

Tabel 3.1 geeft het percentage behaalde referentieniveaus weer voor lezen.

Tabel 3.1
Percentage behaalde referentieniveaus lezen.

Lezen	**Percentages**					
	Regulier basisonderwijs			Speciaal basisonderwijs		
	Jongen	Meisje	Totaal	Jongen	Meisje	Totaal
<1F	9%	7%	8%	37%	41%	38%
1F	28%	26%	27%	35%	36%	36%
2F	62%	67%	65%	28%	23%	26%

---

[11] Voor een beschrijving van de toetsinhoud zie de *Toetswijzer bij de Centrale Eindtoets po taal en rekenen* (www.centraleeindtoetspo.nl > Voor schoolbesturen en directies > Algemeen > Toetsinhoud).
[12] Zie voor een toelichting op de referentieniveaus: *Een nadere beschouwing, over de drempels met taal en rekenen* (2009), www.steunpunttaalenrekenenvo.nl > Kaders en regels > Advies commissie Meijerink + nadere beschouwing.

Uit tabel 3.1 blijkt dat in het reguliere basisonderwijs meisjes het lezen iets beter beheersen dan jongens. In het sbo beheersen jongens iets vaker het referentieniveau 2F op dit gebied dan meisjes. In het sbo behaalt ruim een derde van de leerlingen het referentieniveau 1F en een kwart 2F.

Tabel 3.2 geeft aan wat het percentage leerlingen in het reguliere basisonderwijs is dat per afgegeven advies brugklastype op lezen referentieniveau <1F, 1F of 2F heeft behaald. In deze tabel zijn omwille van de leesbaarheid de meervoudige adviezen op consistente wijze toegedeeld aan de categorieën bb, kb, gt, havo en vwo.

Tabel 3.2
Percentage behaalde referentieniveaus lezen per advies brugklastype.

Lezen	**Percentage**		
	<1F	1F	2F
bb	48%	46%	6%
kb	10%	65%	25%
gt	2%	42%	56%
havo	0%	10%	90%
vwo	0%	0%	100%
Totaal[13]	**8%**	**27%**	**65%**

Bijna de helft van de leerlingen met advies basisberoepsgerichte leerweg (bb) scoort onder referentieniveau 1F. Bij de leerlingen met een advies vmbo-gt (inclusief vmbo-gt/havo) beheerst ruim de helft van de leerlingen bij lezen het referentieniveau 2F.

[13] Totaalpercentage behaald referentieniveau.

3.3.2 *Taalverzorging*

In tabel 3.3 worden de prestaties op het referentieniveau taalverzorging gepresenteerd.

Tabel 3.3
Percentage behaalde referentieniveaus taalverzorging.

Taalverzorging	**Percentages**					
	Regulier basisonderwijs			Speciaal basisonderwijs		
	Jongen	Meisje	Totaal	Jongen	Meisje	Totaal
<1F	5%	2%	4%	29%	29%	29%
1F	65%	58%	62%	64%	62%	63%
2F	30%	40%	35%	7%	9%	8%

Bij het referentieniveau 1F taalverzorging[14] zien we dat in het reguliere basisonderwijs 97% van de leerlingen 1F beheerst. Tegelijkertijd is ook te zien dat ruim een derde van de leerlingen (35%) in het reguliere basisonderwijs op taalverzorging het referentieniveau 2F beheerst; 62% van de leerlingen beheerst dus 1F, maar niet 2F. In het reguliere basisonderwijs beheersen meisjes 2F op dit subonderdeel vaker dan jongens.

Tabel 3.4 geeft aan wat het percentage leerlingen in het reguliere basisonderwijs is dat per afgegeven advies brugklastype op taalverzorging referentieniveau <1F, 1F of 2F heeft behaald.

[14] Voor een beschrijving van de toetsinhoud zie de *Toetswijzer bij de Centrale Eindtoets po taal en rekenen* (www.centraleeindtoetspo.nl > Voor schoolbesturen en directies > Algemeen > Toetsinhoud).

Tabel 3.4
Percentage behaalde referentieniveaus taalverzorging per advies brugklastype.

Taalverzorging	**Percentage**		
	<1F	1F	2F
bb	24%	76%	0%
kb	2%	96%	2%
gt	0%	88%	12%
havo	0%	55%	45%
vwo	0%	9%	91%
totaal[15]	**4%**	**61%**	**35%**

Ruim driekwart van de leerlingen met advies vmbo-bb beheerst referentieniveau 1F. Bij de leerlingen met een advies vwo beheerst 91% van de leerlingen bij taalverzorging het referentieniveau 2F.

3.3.3 *Rekenen*

In tabel 3.5 worden de prestaties op het referentieniveau rekenen gepresenteerd.

Tabel 3.5
Percentage behaalde referentieniveaus rekenen.

Rekenen	**Percentages**					
	Reguliere basisonderwijs			Speciaal basisonderwijs		
	Jongen	Meisje	Totaal	Jongen	Meisje	Totaal
<1F	8%	12%	10%	45%	64%	50%
1F	42%	49%	46%	39%	30%	37%
1S	50%	39%	44%	16%	5%	13%

Binnen het reguliere basisonderwijs beheerst 92% van de jongens tegenover 88% van de meisjes het niveau 1F . Ook bij het niveau 1S zien we dat meer jongens dit niveau beheersen: 50% jongens tegenover 39% van de meisjes (zie tabel 3.5).

[15] Totaalpercentage behaald referentieniveau.

Tabel 3.6 laat de behaalde referentieniveaus rekenen zien per advies brugklastype.

Tabel 3.6
Percentage behaalde referentieniveaus rekenen per advies brugklastype.

Rekenen	**Percentage**			
	<1F	1F	1S	Totaal
bb	61%	39%	0%	100%
kb	12%	86%	2%	100%
gt	1%	83%	16%	100%
havo	0%	32%	68%	100%
vwo	0%	1%	99%	100%
totaal[16]	10%	46%	44%	100%

Ruim 85% van de leerlingen in het reguliere basisonderwijs die het advies vmbo-kb hebben ontvangen, beheersen op rekenen referentieniveau 1F. Bij het gegeven advies havo beheerst ruim twee derde van de leerlingen bij rekenen het referentieniveau 1S.

Rekenen 1S is het niveau dat bedoeld is voor leerlingen die doorstromen naar gt, havo of vwo. Gezien de behaalde resultaten is hier bij gt en havo ruimte voor groei.

3.4 Voorlichting

Om basisscholen voor te lichten over de Centrale Eindtoets is er in de zomer van 2014 een algemene brochure verzonden naar alle reguliere basisscholen en scholen voor speciaal (basis)onderwijs. Ook is er een website gelanceerd, www.centraleeindtoetspo.nl, die zich richt op drie doelgroepen: leerlingen en ouders, leerkrachten en schoolbesturen en directies. Deze website is vanaf de start tot eind augustus 2015, 106.598 keer bezocht door 69.253 unieke gebruikers.

Ook is het CvTE een twitteraccount gestart, @cvteeindtoetspo. Dit account wordt door 181 mensen gevolgd. Een tweet van het CvTE op de eerste dag van de papieren afname van de Centrale Eindtoets is door meer dan 10.000 mensen gezien.

In maart 2015 is er speciaal voor leerlingen en hun ouders een krant verspreid met informatie over de Centrale Eindtoets 2015, de afname en de rapportage. Deze krant is in 179.000 exemplaren gedrukt en naar de scholen verzonden, samen met de toetsmaterialen.

[16] Totaalpercentage behaald referentieniveau.

Colofon
Deze rapportage is opgesteld door het College voor Toetsen en Examens (CvTE) in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Utrecht, september 2015

College voor Toetsen en Examens
info@hetcvte.nl

www.hetcvte.nl